Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)

26. januar 2017 *

»Appel — konkurrence — karteller — belgiske, tyske, franske, italienske, nederlandske og østrigske markeder for badeværelsesudstyr og -inventar — afgørelse, der fastslår en overtrædelse af artikel 101 TEUF og artikel 53 i aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde — samordning af priser og udveksling af følsomme kommercielle oplysninger — samlet overtrædelse — bevis — bøder — fuld prøvelsesret — rimelig frist — proportionalitet«

I sag C-642/13 P,

angående appel i henhold til artikel 56 i statutten for Den Europæiske Unions Domstol, iværksat den 29. november 2013,

Villeroy & Boch – Belgium SA, Bruxelles (Belgien), ved advocaten O.W. Brouwer og N. Lorjé

appellant,

Den anden part i appelsagen:

Europa-Kommissionen ved L. Malferrari og F. Ronkes Agerbeek, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøgt i første instans,

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling)

sammensat af Domstolens vicepræsident, A. Tizzano, som fungerende formand for Første Afdeling, og dommerne M. Berger, E. Levits, S. Rodin (refererende dommer) og F. Biltgen,

generaladvokat: M. Wathelet

justitssekretær: fuldmægtig K. Malacek,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 10. september 2015,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

* Processprog: nederlandsk.

Dom

1 Ved appellen har Villeroy & Boch Belgium SA (herefter »Villeroy & Boch Belgien«) nedlagt påstand om ophævelse af Den Europæiske Unions Rets dom af 16. september 2013, Villeroy & Boch Austria m.fl. mod Kommissionen (T-373/10, T-374/10, T-382/10 og T-402/10, ikke trykt i Sml., herefter »den appellerede dom«, EU:T:2013:455), for så vidt som Retten ved denne dom frifandt Kommissionen for en påstand om annullation af Kommissionens afgørelse K(2010) 4185 endelig af 23. juni 2010 om en procedure i henhold til artikel 101 TEUF og EØS-aftalens artikel 53 (sag COMP/39092 – Badeværelsesudstyr og -inventar (herefter »den omtvistede afgørelse«), for så vidt som den vedrører appellanten.

Retsforskrifter

Forordning (EF) nr. 1/2003

2 Rådets forordning (EF) nr. 1/2003 af 16. december 2002 om gennemførelse af konkurrencereglerne i [artikel 101 TEUF og 102 TEUF] (EFT 2003, L 1, s. 1) bestemmer følgende i artikel 23, stk. 2 og 3:

»2. Kommissionen kan ved beslutning pålægge virksomheder og virksomhedssammenslutninger bøder, hvis de forsætligt eller uagtsomt:

a) overtræder [artikel 101 TEUF eller 102 TEUF]

[…]

Bøden kan for hver af de virksomheder, som har deltaget i overtrædelsen, ikke overstige 10% af den samlede omsætning i det foregående regnskabsår.

[…]

3. Ved fastlæggelse af bødens størrelse skal der tages hensyn til både overtrædelsens grovhed og varighed.«

Retningslinjerne af 2006

3 I punkt 2 i retningslinjerne for beregning af bøder efter artikel 23, stk. 2, litra a), i forordning (EF) nr. 1/2003 (EUT 2006, C 210, s. 2, herefter »retningslinjerne af 2006«) anføres, at Kommissionen ved bødefastsættelsen »skal tage hensyn til overtrædelsens grovhed og varighed«, og at »bøden ikke [må] overstige de grænser, der er fastsat i artikel 23, stk. 2, andet og tredje afsnit, i forordning nr. 1/2003«.

4 I punkt 37 i retningslinjerne af 2006 fastsættes følgende:

»Selv om der i disse retningslinjer redegøres for den generelle metode til fastsættelse af bøder, kan det være berettiget, at Kommissionen fraviger denne metode eller de grænser, der er fastsat i punkt 21, hvis der gør sig særlige forhold gældende i en given sag, eller det er nødvendigt at sikre et afskrækkende niveau i et bestemt tilfælde.«

Tvistens baggrund og den omtvistede afgørelse

5 De produkter, der er omfattet af kartellet, er badeværelsesudstyr og -inventar, som tilhører en af de tre følgende undergrupper af produkter, nemlig vandhaner og armaturer, bruseafskærmninger og tilbehør samt keramiske artikler (herefter de »tre undergrupper af produkter«).

6 Retten fremstillede sagens baggrund i den appellerede doms præmis 1-19, og den kan sammenfattes som følger.

7 Ved den omtvistede afgørelse fastslog Kommissionen, at der var sket en overtrædelse af artikel 101, stk. 1, TEUF og af artikel 53 i aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde af 2. maj 1992 (EFT 1994, L 1, s. 3, herefter »EØS-aftalen«) inden for sektoren for badeværelsesudstyr og -inventar. Denne overtrædelse, som 17 virksomheder deltog i, fandt sted i løbet af forskellige perioder i tidsrummet fra den 16. oktober 1992 til den 9. november 2004 i form af en flerhed af konkurrencebegrænsende aftaler og samordnet praksis på Belgiens, Tysklands, Frankrigs, Italiens, Nederlandenes og Østrigs områder.

8 Kommissionen anførte nærmere bestemt i den omtvistede afgørelse, at den fastslåede overtrædelse for det første bestod i, at producenterne af badeværelsesudstyr og -inventar samordnede deres årlige prisforhøjelser og andre aspekter ved prisfastsættelsen ved regelmæssige møder i nationale brancheforeninger, for det andet i fastsættelse eller samordning af priserne ved konkrete begivenheder, såsom en stigning i råvarepriser, indførelsen af euroen eller indførelse af motorvejsafgifter, og for det tredje i videregivelse og udveksling af følsomme kommercielle oplysninger. Desuden konstaterede Kommissionen, at fastsættelsen af priser i sektoren for badeværelsesudstyr og -inventar var en årligt tilbagevendende begivenhed. Inden for rammerne heraf fastsatte producenterne deres prislister, som i almindelighed gjaldt et år, og som dannede grundlag for de kommercielle relationer med grossisterne.

9 Villeroy & Boch Belgien og de andre sagsøgere i første instans, Villeroy & Boch Austria GmbH (herefter »Villeroy & Boch Østrig«), Villeroy & Boch AG og Villeroy & Boch SAS (herefter »Villeroy & Boch Frankrig«), er aktive inden for sektoren for badeværelsesudstyr og -inventar. Villeroy & Boch ejer hele kapitalen i Villeroy & Boch Østrig, Villeroy & Boch Frankrig, Villeroy & Boch Belgien, Ucosan BV og dennes datterselskaber samt i Villeroy & Boch SARL (herefter »Villeroy & Boch Luxembourg«).

10 Den 15. juli 2004 oplyste Masco Corp. og selskabets datterselskaber, herunder Hansgrohe AG, som fremstiller vandhaner og armaturer, og Hüppe GmbH, som fremstiller bruseafskærmninger, Kommissionen om forekomsten af et kartel inden for sektoren for badeværelsesudstyr og -inventar og anmodede om bødefritagelse i medfør af Kommissionens meddelelse om bødefritagelse eller bødenedsættelse i kartelsager (EFT 2002, C 45, s. 3, herefter »samarbejdsmeddelelsen af 2002«) eller subsidiært en nedsættelse af de bøder, som de kunne blive pålagt. Kommissionen traf den 2. marts 2005 en betinget beslutning om bødefritagelse for Masco i henhold til denne meddelelses punkt 8, litra a), og punkt 15.

11 Den 9. og den 10. november 2004 gennemførte Kommissionen uanmeldte kontrolundersøgelser i lokalerne for flere selskaber og nationale brancheforeninger med aktiviteter inden for sektoren for badeværelsesudstyr og -inventar.

12 Den 15. og den 19. november 2004 anmodede henholdsvis Grohe Beteiligungs GmbH og dets datterselskaber samt American Standard Inc. om bødefritagelse i henhold til samarbejdsmeddelelsen af 2002 eller subsidiært om bødenedsættelse.

13 Efter i perioden fra den 15. november 2005 til den 16. maj 2006 at have sendt begæringer om oplysninger til flere virksomheder og organisationer, der var aktive inden for sektoren for badeværelsesudstyr og -inventar, herunder sagsøgerne i første instans, vedtog Kommissionen den 26. marts 2007 en klagepunktsmeddelelse, som blev meddelt disse.

14 Den 17. og den 19. januar 2006 anmodede henholdsvis Roca SARL og Hansa Metallwerke AG og dennes datterselskaber ligeledes om bødefritagelse i henhold til samarbejdsmeddelelsen af 2002 eller, subsidiært, om bødenedsættelse. Den 20. januar 2006 fremsatte Aloys F. Dornbracht GmbH & Co. KG Armaturenfabrik en lignende anmodning.

15 Efter en høring, som blev afholdt fra den 12. til den 14. november 2007, hvori sagsøgerne i første instans deltog, fremsendelsen den 9. juli 2009 af en sagsfremstillingsmeddelelse, som henledte deres opmærksomhed på visse beviser, som Kommissionen påtænkte at lægge til grund ved vedtagelsen af den endelige afgørelse, og yderligere begæringer om oplysninger, som herefter var sendt til bl.a. de nævnte sagsøgere i første instans, vedtog Kommissionen den 23. juni 2010 den omtvistede afgørelse. Ved denne afgørelse fandt Kommissionen, at den i nærværende doms præmis 8 beskrevne praksis var del af en samlet plan med det formål at begrænse konkurrencen mellem adressaterne for nævnte afgørelse og besad de karakteristika, som kendetegner en samlet og vedvarende overtrædelse, hvis anvendelsesområde omfattede de tre undergrupper af produkter, og som omfattede Belgiens, Tysklands, Frankrigs, Italiens, Nederlandenes og Østrigs områder. Denne institution fremhævede i denne henseende, at denne praksis fulgte et gentaget mønster, som havde vist sig at være det samme i de seks medlemsstater, der var omfattet af Kommissionens undersøgelse. Kommissionen henviste ligeledes til eksistensen af nationale brancheforeninger, som omfattede alle tre undergrupper af produkter, som den benævnte »koordinationsorganer«, nationale brancheforeninger, som omfattede medlemmer, hvis virksomhed vedrørte mindst to af de tre undergrupper af produkter, som den benævnte »foreninger vedrørende flere produktgrupper«, samt specialsammenslutninger, som omfattede medlemmer, hvis virksomhed vedrørte en af de tre undergrupper af produkter. Endelig fastslog Kommissionen, at der fandtes en central gruppe af virksomheder, som havde deltaget i kartellet i forskellige medlemsstater og via koordinationsorganer og foreninger vedrørende flere produktgrupper.

16 Ifølge Kommissionen havde sagsøgerne i første instans deltaget som medlemmer i følgende foreninger, nemlig IndustrieForum Sanitär, som fra 2001 erstattede Freundeskreis der deutschen Sanitärindustrie, Arbeitskreis Baden und Duschen, som fra 2003 erstattede Arbeitskreis Duschabtrennungen, og Fachverband Sanitär-Keramische Industrie i Tyskland, Arbeitskreis Sanitärindustrie i Østrig, Vitreous China-group (herefter »VCG«) i Belgien, Sanitair Fabrikanten Platform i Nederlandene og Association française des industries de céramique sanitaire i Frankrig. Hvad angår overtrædelsen begået i Nederlandene lagde Kommissionen i 1179. betragtning til den omtvistede afgørelse i det væsentlige til grund, at de virksomheder, der havde deltaget heri, ikke kunne pålægges en bøde herfor som følge af forældelse.

17 Kommissionen opregnede i den omtvistede afgørelses artikel 1 de virksomheder, som den pålagde sanktioner for en overtrædelse af artikel 101 TEUF og artikel 53 i aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde fra den 1. januar 1994 at regne på grund af deres deltagelse i et kartel inden for sektoren for badeværelsesudstyr og -inventar i Belgien, Tyskland, Frankrig, Italien, Nederlandene og Østrig i forskellige tidsrum i perioden fra den 16. oktober 1992 til den 9. november 2004. Hvad angår sagsøgerne i første instans pålagde Kommissionen i denne afgørelses artikel 1, stk. 1, Villeroy & Boch en sanktion for dets deltagelse i denne samlede overtrædelse fra den 28. september 1994 til den 9. november 2004, og dets datterselskaber, Villeroy & Boch Belgien, Villeroy & Boch Frankrig og Villeroy & Boch Østrig, for perioden fra den 12. oktober 1994 til tidligst den 9. november 2004.

18 Ved den omtvistede afgørelses artikel 2, stk. 8, pålagde Kommissionen for det første Villeroy & Boch en bøde på 54 436 347 EUR, for det andet Villeroy & Boch og Villeroy & Boch Østrig en bøde på 6 083 604 EUR in solidum, for det tredje Villeroy & Boch og Villeroy & Boch Belgien en bøde på 2 942 608 EUR in solidum og for det fjerde Villeroy & Boch og Villeroy & Boch Frankrig en bøde på 8 068 441 EUR in solidum. Sagsøgerne i første instans blev således i alt pålagt bøder for 71 531 000 EUR.

19 Med henblik på beregningen af disse bøder støttede Kommissionen sig på retningslinjerne af 2006.

Sagen for Retten og den appellerede dom

20 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 9. september 2010 i sag T-402/10 anlagde appellanten sag med påstand om annullation af den omtvistede afgørelse, for så vidt som den berørte selskabet, og subsidiært nedsættelse af den bøde, selskabet blev pålagt i medfør af afgørelsen.

21 Til støtte for sin påstand om annullation gjorde appellanten for Retten gældende, at Kommissionen med urette kvalificerede den fastslåede overtrædelse som en samlet, kompleks og vedvarende overtrædelse, og subsidiært, at den herved tilsidesatte begrundelsespligten, idet den ikke afgrænsede de omhandlede markeder tilstrækkeligt præcist. Appellanten har ligeledes gjort gældende, at Kommissionen ikke havde godtgjort selskabets deltagelse i en overtrædelse i Belgien. Endelig anfægtede appellanten den pålagte bødes solidariske karakter og gjorde gældende, at beregningen heraf var behæftet med et urigtigt skøn, at denne bøde skulle nedsættes under hensyn til den administrative procedures uforholdsmæssige varighed, og at bøden var uforholdsmæssig.

22 Subsidiært nedlagde appellanten påstand om nedsættelse af den pålagte bøde.

23 Retten frifandt ved den appellerede dom Kommissionen i det hele.

Parternes påstande

24 Appellanten har nedlagt følgende påstande:

— Den appellerede dom ophæves i det hele, for så vidt som Retten ved denne dom frifandt Kommissionen.

— Subsidiært ophæves den appellerede dom delvis.

— Mere subsidiært nedsættes den bøde, appellanten er blevet pålagt.

— Mest subsidiært ophæves den appellerede dom, og sagen hjemvises til Retten, hvorefter denne træffer afgørelse.

— Kommissionen tilpligtes at betale sagsomkostningerne.

25 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Appellen forkastes i det hele, idet den delvis må afvises, delvis er åbenbart ugrundet.

— Appellanten tilpligtes at betale sagsomkostningerne.

Appellen

26 Til støtte for appellen har appellanten fremsat fire anbringender. Det første anbringende vedrører en retlig fejl, som Retten begik ved vurderingen af den overtrædelse, der angiveligt er begået i Belgien. Det andet anbringende vedrører en retlig fejl fra Rettens side ved konstateringen af en kompleks og vedvarende overtrædelse. Det tredje anbringende vedrører den omstændighed, at Retten ikke har udøvet sin fulde prøvelsesret, idet den ikke har nedsat den pålagte bøde. Det fjerde anbringende vedrører en tilsidesættelse af proportionalitetsprincippet.

Det første anbringende om en urigtig vurdering af den overtrædelse, der angiveligt er begået i Belgien

Parternes argumenter

27 Med sit første anbringende, der består af fire led, har appellanten for det første gjort gældende, at Retten foretog en urigtig gengivelse af beviserne for den overtrædelse, der angiveligt var begået i Belgien, og tilsidesatte sin begrundelsespligt. De grunde, som Retten har lagt til grund i den nævnte doms præmis 243, er nemlig støttet på den ukorrekte antagelse om, at en ansat, Z., stadig var en del af selskabets ansatte efter den 1. januar 2003. Som appellanten anførte i retsmødet for Retten, og Retten selv fastslog under dette retsmøde, havde Z. efter denne dato reelt ikke længere nogen organisatorisk forbindelse eller forbindelse ved en arbejdskontrakt med selskabet, hvilket dermed udelukker, at selskabet kan tilregnes de faktiske omstændigheder.

28 For det andet har appellanten subsidiært gjort gældende, at Retten tilsidesatte artikel 101 TEUF ved at finde, at appellanten havde deltaget i en overtrædelse vedrørende keramiske artikler i Belgien, selv om selskabet ikke havde været aktivt på dette marked siden slutningen af 2002, og at det ikke var godtgjort, at selskabet havde forsæt til at bidrage til gennemførelsen af kartelmedlemmernes målsætninger. Retten anførte navnlig ikke, ved hvilke »handlinger« appellanten efter sin tilbagetrækning fra markedet kunne samordne med de andre karteldeltagere for at begrænse konkurrencen på dette marked. I betragtning af Rettens begrundelse i domme af 16. september 2013, Wabco Europe m.fl. mod Kommissionen (T-380/10, EU:T:2013:449, præmis 79 ff.), og Keramag Keramische Werke m.fl. mod Kommissionen (T-379/10 og T-381/10, ikke trykt i Sml., EU:T:2013:457, præmis 222 ff.), kan appellanten hverken tilregnes ansvaret for tredjemands faktiske forhold, som blev begået efter denne tilbagetrækningsdato, eller pålægges en bøde herfor. Under alle omstændigheder udgør den modstridende vurdering af de faktiske omstændigheder i den appellerede dom og i dom af 16. september 2013, Wabco Europe m.fl. mod Kommissionen (T-380/10, EU:T:2013:449), en tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet til skade for appellanten.

29 For det tredje anerkendte Retten hvad angår beviset for, at der eksisterede samordnet praksis ved mødet den 28. og den 29. april 2003 i Belgien, i den appellerede doms præmis 271, at bevisførelsen er begrænset til at bemærke, at den manglende fastsættelse af en samlet procentsats for tildeling af bonus til grossister »ikke giver mulighed for at udelukke, at konkurrencevilkårene blev fordrejet som følge af udvekslingen af de pågældende oplysninger«. Selv om denne teori fra Retten måtte anses for underbygget, er den logisk nok ikke tilstrækkelig til at bevise overtrædelsen. Der foreligger enten en tilsidesættelse af begrundelsespligten i henhold til artikel 296, stk. 2, TEUF eller en tilsidesættelse af princippet in dubio pro reo, der er fastsat i artikel 48, stk. 1, i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder.

30 For det fjerde er den appellerede dom i præmis 272 og 274 behæftet med en retlig fejl, for så vidt som den fastslog en samlet, kompleks og vedvarende overtrædelse vedrørende alle de foreholdte overtrædelser på det belgiske marked for badeværelsesartikler i keramik.

31 De faktiske omstændigheder, som Kommissionen har fastslået på grundlag af møderne i VCG, gav nemlig ikke mulighed for at fastslå, at hele varigheden af den fastsatte overtrædelse skal fortolkes således, at den dannede en samlet overtrædelse. Efter mødet i VCG den 28. og den 29. april 2003 kunne der derimod ses en åbenbar afbrydelse, som var til hinder for, at de tidligere og senere møder kunne slås sammen til at danne en samlet og vedvarende overtrædelse.

32 Ifølge Kommissionen skal det første anbringende forkastes.

Domstolens bemærkninger

33 Hvad for det første angår det første anbringende om tilsidesættelse af begrundelsespligten og en urigtig gengivelse af beviserne, for så vidt som Retten ikke tog hensyn til appellantens argument om, at Z. ikke længere havde nogen forbindelse med appellanten efter den 1. januar 2003, skal det bemærkes, at appellanten under den skriftlige behandling for Retten med henblik på at anfægte, at selskabet havde deltaget i kartellet i Belgien efter denne dato, blot anførte, at Villeroy & Boch Luxembourg »i slutningen af 2002 overtog den belgiske keramikvirksomhed«. Appellanten gjorde således under den mundtlige forhandling for Retten for første gang udtrykkeligt gældende, at selskabet ikke kunne holdes ansvarligt for en konkurrencestridig adfærd på det belgiske marked for keramiske artikler efter den 1. januar 2003, eftersom den person, der deltog i kartellets møder, nemlig Z., efter denne dato ikke længere var ansat af appellanten, men af Villeroy & Boch Luxembourg.

34 Det bestemmes i artikel 48, stk. 2, i Rettens procesreglement, at nye anbringender ikke må fremsættes under sagens behandling, medmindre de støttes på retlige eller faktiske omstændigheder, som er kommet frem under retsforhandlingerne. Appellantens argument, som blev fremsat under retsmødet for Retten, skulle således åbenbart afvises, eftersom det vedrørte et nyt anbringende støttet på en faktisk omstændighed, hvortil appellanten var den første, som havde kendskab, og som ikke blev anført under proceduren.

35 Retten tog ganske vist ikke udtrykkeligt stilling til, om dette argument skulle afvises, eller om det var begrundet. I henhold til Domstolens praksis kan det imidlertid ikke kræves af Retten, at den, hver gang en part under proceduren påberåber sig et nyt anbringende, der åbenbart ikke opfylder kravene i artikel 48, stk. 2, i dens procesreglement, enten i sin dom forklarer, hvorfor dette anbringende skal afvises, eller undersøger realiteten i det (jf. bl.a. dom af 20.3.2014, Rousse Industry mod Kommissionen, C-271/13 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2014:175, præmis 22 og den deri nævnte retspraksis).

36 Det følger heraf, at Retten ikke tilsidesatte begrundelsespligten ved – uden at tage hensyn til appellantens for sent fremsatte argument om, at Z. ikke længere, fra den 1. januar 2003 var ansat i selskabet, og uden at forklare, hvorfor dette argument skulle afvises – i den appellerede doms præmis 248 fastslog, at Z.' deltagelse i kartelmøderne »godtgjorde, at Villeroy & Boch Belgien fortsat deltog aktivt i overtrædelsen til interesse for sig selv og for den virksomhed, som den i konkurrenceretlig forstand var en del af«.

37 Følgelig er det første anbringendes første led ubegrundet.

38 Hvad for det andet angår dette anbringendes andet led om en tilsidesættelse af artikel 101 TEUF skal det fremhæves, at appellanten ikke har anfægtet Rettens konklusion om, at møderne i VCG før og efter den 1. januar 2003 var ulovlige, men har gjort gældende, at Retten med urette fastslog, at selskabet deltog i overtrædelsen, selv om det fra slutningen af 2002 ikke længere var aktivt på det belgiske marked for keramiske artikler.

39 I overensstemmelse med Domstolens faste praksis kan artikel 101, stk. 1, TEUF ikke anses for udelukkende at vedrøre dels virksomheder, der er aktive på det marked, der berøres af konkurrencebegrænsningerne, eller på markeder i et tidligere eller efterfølgende led eller på tilstødende markeder i forhold til dette marked, dels virksomheder, der begrænser deres handlefrihed på et givet marked i henhold til en aftale eller en samordnet praksis. Det følger således af Domstolens faste praksis, at ordlyden af artikel 101, stk. 1, TEUF henviser generelt til alle aftaler og former for samordnet praksis, som via enten horisontale eller vertikale forbindelser fordrejer konkurrencevilkårene på det indre marked, uafhængigt af hvilket marked parterne er aktive på, og uden at dette påvirkes af den omstændighed alene, at det kun er én af parternes kommercielle adfærd, der er omfattet at vilkårene i de omhandlede arrangementer (jf. i denne retning dom af 22.10.2015, AC-Treuhand mod Kommissionen, C-194/14 P, EU:C:2015:717, præmis points 34 og 35 og den deri nævnte retspraksis).

40 Det følger heraf, at Retten i den appellerede doms præmis 242 med føje konkluderede, at en virksomhed kunne overtræde forbuddet i artikel 101, stk. 1, TEUF, såfremt dens adfærd, som samordnet med andre virksomheders adfærd, har til formål at begrænse konkurrencen på et særligt relevant marked, uden at dette nødvendigvis indebærer, at virksomheden selv er aktiv på dette relevante marked.

41 Det skal i denne forbindelse præciseres dels, at Retten, i modsætning til hvad appellanten har gjort gældende, godtgjorde, at selskabet havde deltaget aktivt i den foreholdte overtrædelse. Retten fremhævede således i den appellerede doms præmis 244-248, at Z.' uafbrudte deltagelse på appellantens vegne i møderne i VCG – hvis ulovlige karakter selskabet ikke har bestridt – før og efter den 1. januar 2003, dvs. også efter, at appellanten havde indstillet al virksomhed på markedet for keramiske artikler, godtgjorde, at appellanten deltog aktivt i overtrædelsen. Dels, og i modsætning til hvad appellanten har gjort gældende, blev de forskellige handlinger, som blev foreholdt deltagerne i denne overtrædelse, som selskabet var del af, detaljeret fremlagt i den appellerede doms præmis 255-277.

42 Det følger af det ovenstående, at appellantens argument om, at selskabet fra slutningen af 2002 havde indstillet al virksomhed på området for keramiske artikel, skal forkastes.

43 Denne konklusion kan ikke drages i tvivl i betragtning af den trufne afgørelse i domme af 16. september 2013, Wabco Europe m.fl. mod Kommissionen (T-380/10, EU:T:2013:449, præmis 84), og dom Keramag Keramische Werke m.fl. mod Kommissionen (T-379/10 og T-381/10, ikke trykt i Sml., EU:T:2013:457, præmis 220 ff.). I overensstemmelse med Domstolens faste praksis kan Rettens forpligtelse til at begrunde sine domme i princippet ikke indebære, at den skal begrunde den løsning, som den vælger i en sag, i forhold til den løsning, som den vælger i en anden sag, der er indbragt for den, selv om den vedrører den samme afgørelse (jf. dom af 11.7.2013, Team Relocations m.fl. mod Kommissionen, C-444/11 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2013:464, præmis 66 og den deri nævnte retspraksis).

44 Det følger heraf, at det første anbringendes andet led er ugrundet.

45 Endelig skal det for det tredje hvad angår appellantens argumenter fremsat som led i dette anbringendes tredje og fjerde led bemærkes, at appellanten med disse i det væsentlige under dække af at gøre gældende, at Retten har begået retlige fejl, tilsigter at anfægte dens bevisvurdering. Rettens bedømmelse af et faktisk forholds bevisværdi kan principielt ikke prøves af Domstolen under en appelsag. Som det fremgår af artikel 256 TEUF og af artikel 58, stk. 1, i statutten for Den Europæiske Unions Domstol, er appel nemlig begrænset til retsspørgsmål. Følgelig er det alene Retten, der har kompetence til at fastlægge og bedømme de relevante faktiske omstændigheder såvel som til at vurdere beviserne, medmindre disse omstændigheder og beviser er blevet urigtigt gengivet (jf. i denne retning dom af 2.10.2003, Salzgitter mod Kommissionen, C-182/99 P, EU:C:2003:526, præmis 43 og den deri nævnte retspraksis).

46 Disse argumenter må derfor afvises.

47 Henset til de ovenstående betragtninger skal det første anbringende forkastes, da det delvis skal afvises, delvis er ugrundet.

Det andet anbringende om, at der foreligger en samlet, kompleks og vedvarende overtrædelse

Parternes argumenter

48 Med det andet anbringende har appellanten gjort gældende, at den appellerede dom er i strid med artikel 101 TEUF og EØS-aftalens artikel 53, idet Retten med urette fandt, at der i den foreliggende sag forelå en samlet, kompleks og vedvarende overtrædelse.

49 Appellanten har i denne forbindelse for det første gjort gældende, at det retlige begreb, en samlet, kompleks og vedvarende overtrædelse, i sig selv er uforeneligt med artikel 101 TEUF og EØS-aftalens artikel 53 og således ikke kan anvendes. Dette begreb er nemlig uden retsgrundlag i EU-retten. Ved at benytte begrebet en samlet, kompleks og vedvarende overtrædelse foretog Kommissionen endvidere en kunstig samling af de forskellige uafhængige markeder for at nå til resultatet en global, samlet overtrædelse, hvorved den omgik forældelsen af eventuelt forskellige overtrædelser. Appellanten har endvidere gjort gældende, at den appellerede dom er behæftet med en utilstrækkelig begrundelse, idet Retten ikke har besvaret selskabets argumenter desangående.

50 For det andet har appellanten gjort gældende, at den appellerede dom, idet det heri fastslås, at der forelå en samlet overtrædelse, der i nærværende sag bl.a. dækkede det italienske område, tilsidesatte principperne om en retfærdig rettergang. Eftersom Retten fandt, at appellanten kan tilregnes en overtrædelse, som selskabet ikke har deltaget i, men som henhører under en samlet overtrædelse, hvori det har deltaget, kunne appellanten med henblik på at anfægte sin deltagelse i denne samlede overtrædelse ikke hensigtsmæssigt påberåbe sig, at selskabet ikke deltog i den førstnævnte overtrædelse, og det er således blevet hindret i at forsvare sig effektivt. Appellanten kunne således alene anfægte sit kendskab til den pågældende overtrædelse.

51 For det tredje har appellanten subsidiært gjort gældende, at betingelserne for at anerkende en samlet overtrædelse ikke var opfyldt i denne sag, eftersom Kommissionen ikke har afgrænset det relevante marked, og det ikke er blevet godtgjort, at de forskellige foreholdte handlinger supplerede hinanden.

52 For det fjerde har appellanten gjort gældende, at der under alle omstændigheder, henset til de delvise annullationer af den omtvistede afgørelse hvad angår visse medlemsstater ved domme af 16. september 2013, Wabco Europe m.fl. mod Kommissionen (T-380/10, EU:T:2013:449), Keramag Keramische Werke m.fl. mod Kommissionen (T-379/10 og T-381/10, ikke trykt i Sml., EU:T:2013:457), og Duravit m.fl. mod Kommissionen (T-364/10, ikke trykt i Sml., EU:T:2013:477) og til den omstændighed, at visse virksomheder ikke kan have haft kendskab til hele overtrædelsen, ikke kan være tale om en global overtrædelse som defineret i denne afgørelse.

53 Ifølge Kommissionen skal det andet anbringende forkastes.

Domstolens bemærkninger

54 Ifølge fast retspraksis kan en tilsidesættelse af artikel 101, stk. 1, TEUF foreligge ikke alene ved en enkeltstående handling, men også ved en række handlinger eller en sammenhængende adfærd, selv om et eller flere elementer i rækken af handlinger eller i den sammenhængende adfærd også i sig selv og isoleret betragtet kan udgøre en tilsidesættelse af den nævnte bestemmelse. Når de forskellige handlinger indgår i en »samlet plan«, fordi de har det samme formål, nemlig at fordreje

konkurrencevilkårene inden for det indre marked, kan Kommissionen således med rette pålægge ansvaret for disse handlinger på grundlag af deltagelsen i overtrædelsen betragtet i sin helhed (jf. i denne retning dom af 24.6.2015, Fresh Del Monte Produce mod Kommissionen og Kommissionen mod Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P og C-294/13 P, EU:C:2015:416, præmis 156 og den deri nævnte retspraksis).

55 En virksomhed, der har deltaget i en sådan samlet og kompleks overtrædelse ved egne handlinger, der falder ind under de i artikel 101, stk. 1, TEUF omhandlede begreber aftaler eller samordnet praksis med et konkurrencebegrænsende formål, og som havde til formål at bidrage til gennemførelsen af overtrædelsen i sin helhed, kan således også være ansvarlig for de handlinger, som andre virksomheder har foretaget som led i den samme overtrædelse, for så vidt angår hele det tidsrum, hvor virksomheden har deltaget i den. Dette er tilfældet, såfremt der er ført bevis for, at virksomheden ved sin egen adfærd havde til hensigt at bidrage til de fælles mål, som deltagerne som helhed forfulgte, og at den havde kendskab til den ulovlige adfærd, som de øvrige virksomheder havde planlagt eller foretaget med de samme mål for øje, eller at den med rimelighed kunne forudse dem, og at den var indstillet på at løbe den dermed forbundne risiko (jf. i denne retning dom af 24.6.2015, Fresh Del Monte Produce mod Kommissionen og Kommissionen mod Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P og C-294/13 P, EU:C:2015:416, præmis 157 og den deri nævnte retspraksis).

56 En virksomhed kan således have deltaget direkte i hele den samlede konkurrencebegrænsende adfærd, som den samlede og vedvarende overtrædelse består af, i hvilket tilfælde Kommissionen med føje kan pålægge den ansvaret for hele denne adfærd og derfor den nævnte samlede overtrædelse. En virksomhed kan ligeledes have deltaget direkte i kun en del af den konkurrencebegrænsende adfærd, som den samlede og vedvarende overtrædelse består af, men have haft kendskab til al den øvrige konkurrencebegrænsende adfærd, som de øvrige karteldeltagere havde planlagt eller foretaget med de samme mål for øje, eller med rimelighed kunnet forudse dem og været indstillet på at løbe den dermed forbundne risiko. I et sådant tilfælde kan Kommissionen også med føje pålægge denne virksomhed ansvaret for hele den samlede konkurrencebegrænsende adfærd, som en sådan overtrædelse består af, og hermed overtrædelsen i sin helhed (jf. dom af 24.6.2015, Fresh Del Monte Produce mod Kommissionen og Kommissionen mod Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P og C-294/13 P, EU:C:2015:416, præmis 158 og den deri nævnte retspraksis).

57 Med henblik på at kvalificere forskellige former for udvist adfærd som en samlet og vedvarende overtrædelse skal det i øvrigt ikke kontrolleres, om de fremstod som et supplement til hinanden i den forstand, at hver af disse handlinger skulle bidrage til at imødegå en eller flere konsekvenser af den normale konkurrence, og gennem et samspil bidrog til virkeliggørelsen af de af overtræderne tilstræbte samlede konkurrencebegrænsende virkninger i forbindelse med en overordnet plan med et fælles mål. Betingelsen om et fælles mål indebærer derimod, at det skal efterprøves, om der foreligger forhold, som kendetegner de forskellige former for adfærd, der er en del af overtrædelsen, og som kan indikere, at den adfærd, der er materielt gennemført af andre deltagende virksomheder, ikke har det samme mål eller den samme konkurrencebegrænsende virkning, og som dermed ikke er en del af en »samlet plan«, som følge af deres identiske formål om at fordreje konkurrencevilkårene inden for det indre marked (jf. i denne retning dom af 19.12.2013, Siemens m.fl. mod Kommissionen, C-239/11 P, C-489/11 P og C-498/11 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2013:866, præmis 247 og 248).

58 Endvidere kan det ikke udledes af Domstolens praksis, at artikel 101, stk. 1, TEUF udelukkende vedrører dels virksomheder, der er aktive på det marked, der berøres af konkurrencebegrænsningerne, eller på markeder i et tidligere eller efterfølgende led eller på tilstødende markeder i forhold til dette marked, dels virksomheder, der begrænser deres handlefrihed på et givent marked i henhold til en aftale eller en samordnet praksis. Det følger således af Domstolens faste praksis, som er nævnt i nærværende doms præmis 39, at ordlyden af artikel 101, stk. 1, TEUF henviser generelt til alle aftaler og former for samordnet praksis, som via enten horisontale eller vertikale forbindelser fordrejer konkurrencen på det indre marked, uafhængigt af hvilket marked parterne er aktive på, og uden at dette påvirkes af den omstændighed alene, at det kun er én af parternes kommercielle adfærd, der er

omfattet af vilkårene i de omhandlede arrangementer (jf. i denne retning dom af 22.10.2015, AC-Treuhand mod Kommissionen, C-194/14 P, EU:C:2015:717, præmis 34 og 35 og den deri nævnte retspraksis).

59 I betragtning af denne retspraksis forkastes for det første appellantens argumenter om, at det retlige begreb en samlet, kompleks og vedvarende overtrædelse er uforenelig med artikel 101 TEUF og EØS-aftalens artikel 53 og tilsidesætter princippet om en retfærdig rettergang, uden at der tages hensyn til, om dette argument kan antages til realitetsbehandling.

60 For det andet skal det fastslås, at Retten, i modsætning til hvad appellanten har gjort gældende, ved i den appellerede doms præmis 32-34, 41, 42 og 46-48 at henvise til denne retspraksis begrundede denne dom tilstrækkeligt.

61 For det tredje skal det hvad angår appellantens argument om, at betingelserne for at fastslå en samlet overtrædelse ikke er opfyldt i denne sag, eftersom Kommissionen ikke afgrænsede det relevante marked, fastslås, som Retten med føje gjorde det i den appellerede doms præmis 54, og som appellanten har anerkendt, at den omstændighed, at de produktmarkeder og geografiske markeder, som dækkes af overtrædelsen, er forskellige, under alle omstændigheder ikke er til hinder for en konklusion om, at der foreligger en samlet overtrædelse. Dette argument er derfor under alle omstændigheder uvirksomt.

62 For det fjerde begik Retten i den appellerede doms præmis 63-71 ikke en retlig fejl ved at finde, at Kommissionen med henblik på at godtgøre en samlet overtrædelse i denne sag kunne fastslå, at der eksisterede et fælles mål. På grundlag af de faktuelle konklusioner i den appellerede doms præmis 66, 69 og 71 godtgjorde Retten således i tilstrækkeligt omfang, at den forskellige foreholdte adfærd havde det samme mål, nemlig at alle producenterne af badeværelsesudstyr og -inventar samordnede deres adfærd i forhold til grossisterne. Det skal i denne forbindelse, i modsætning til hvad appellanten har gjort gældende, fremhæves, at begrebet fælles mål, som det fremgår af den appellerede doms præmis 66, 69 og 71, ikke blev fastsat ved en generel henvisning til, at der eksisterede en fordrejning af konkurrencevilkårene på de for overtrædelsen relevante markeder, men ved henvisning til forskellige objektive forhold, såsom den centrale rolle, som grossisterne spillede i distributionssystemet, dette systems karakteristika, eksistensen af koordinationsorganer og foreninger vedrørende flere produktgrupper, ligheden i gennemførelsen af de hemmelige arrangementer og de materielle, geografiske og tidsmæssige overlapninger med hensyn til den pågældende praksis.

63 Under disse omstændigheder kan Retten ikke kritiseres for at have fundet, at Kommissionen ikke begik en fejl, da den fastslog, at der i denne sag forelå en samlet og vedvarende overtrædelse, uden at det er nødvendigt at godtgøre, at de foreholdte former for praksis supplerer hinanden, idet en samlet og vedvarende overtrædelse kan tilregnes ikke-konkurrerende virksomheder og ikke nødvendiggør en systematisk definition af de relevante markeder, og idet det lægges til grund, at appellanten var ansvarlig dels for sin direkte deltagelse i den foreholdte overtrædelse, dels for sin indirekte deltagelse i denne overtrædelse, for så vidt som selskabet havde kendskab til alle de andre overtrædelser, som de andre karteldeltagere havde planlagt eller foretaget med det samme mål for øje, eller at det med rimelighed kunne forudse dem, og det var indstillet på at løbe den dermed forbundne risiko.

64 Hvad endelig angår appellantens argumenter om en delvis annullation af den omtvistede afgørelse, som blev fastslået ved Rettens domme vedrørende den samme overtrædelse, som er genstand for nærværende sag, skal det bemærkes, at alene Retten har kompetence til at vurdere beviserne om de forskellige nationale markeder. I det omfang denne argumentation tilsigter at rejse tvivl om, hvorvidt der foreligger en samlet, kompleks og vedvarende overtrædelse, skal det bemærkes, at den omstændighed, at Retten annullerede den omtvistede afgørelse delvist, for så vidt som den vedrører beviset for, at visse af de berørte virksomheder havde deltaget i den foreholdte overtrædelse på visse geografiske markeder i bestemte perioder, ikke er tilstrækkelig til at rejse tvivl om Rettens konstatering om, at der eksisterede en samlet plan, der omfattede alle tre undergrupper af produkter og de seks

berørte medlemsstater, og et identisk mål om at fordreje konkurrencen. Sådanne delvise annullationer kan i givet fald kun føre til en nedsættelse af den bøde, hver enkelt berørt virksomhed er pålagt, for så vidt som der er taget hensyn til de pågældende geografiske markeder ved beregningen af den bøde, de er pålagt.

65 Det andet anbringende må derfor forkastes som dels uvirksomt, dels ugrundet.

Det tredje og det fjerde anbringende om den fulde prøvelsesret og bødens proportionalitet

Parternes argumenter

66 Med sit tredje anbringende har appellanten gjort gældende, at Retten og Domstolen af hensyn til retssikkerheden og med henblik på at sikre retten til en retfærdig rettergang er forpligtet til effektivt at udøve deres fulde prøvelsesret i henhold til artikel 31 i forordning nr. 1/2003 i alle de sager, som de forelægges, hvori en bøde eller tvangsbøde, som Kommissionen har pålagt, anfægtes, navnlig i et tilfælde hvor ingen retsregel foreskriver en harmonisering af straffene, og Kommissionen har anvendt tre forskellige bødeberegningsmetoder for 1998-2006.

67 I den appellerede dom udøvede Retten i modsætning til appellantens påstande alene en legalitetskontrol af fastsættelsen af bøden.

68 Appellanten har endvidere gjort gældende, at Retten skulle have nedsat bøden under hensyn til overtrædelsens grovhed, idet overtrædelsen kun vedrører et begrænset antal medlemsstater. Kommissionen har pålagt sanktioner for denne overtrædelse, som er uforholdsmæssige og strengere end sanktionerne for de overtrædelser af samme art, som dækkede hele Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde.

69 Appellanten har desuden kritiseret, at selskabet ikke blev indrømmet en bødenedsættelse som følge af den administrative procedures meget lange varighed, nemlig seks år.

70 Med sit fjerde anbringende har appellanten gjort gældende, at den appellerede dom har tilsidesat proportionalitetsprincippet, hvoraf følger, at sanktionen skal afspejle overtrædelsens grovhed. Appellanten har i denne forbindelse gjort gældende, at Retten for at fastslå denne grovhed skulle have taget hensyn til den pågældende overtrædelses påvirkning af markedet samt til omsætningen på de relevante markeder, hvilket den ikke gjorde.

71 Retten skulle ligeledes have sikret sig, at den ved den omtvistede afgørelse pålagte bøde i sin helhed var forholdsmæssig, hvilket ikke er tilfældet, når en bøde på 2,94 mio. EUR pålægges for en af overtrædelsen dækket omsætning på ca. 5,2 mio. EUR.

72 Appellanten har derfor nedlagt påstand om, at Domstolen berigtiger Rettens ulovlige undladelser og selv nedsætter den pålagte bøde.

73 Kommissionen har påstået det tredje og det fjerde anbringende forkastet.

Domstolens bemærkninger

74 Det følger af fast retspraksis, at den legalitetskontrol, der er indført i artikel 263 TEUF, indebærer, at Unionens retsinstanser udøver en såvel retlig som faktisk kontrol af den omtvistede afgørelse i betragtning af de argumenter, som appellanten har fremført, og at de har beføjelse til at bedømme

beviser, annullere denne afgørelse og ændre bødebeløb (jf. dom af 10.7.2014, Telefónica og Telefónica de España mod Kommissionen, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, præmis 53 og den deri nævnte retspraksis).

75 Legalitetskontrollen kompletteres af den fulde prøvelsesret, der er tillagt Unionens retsinstanser ved artikel 31 i forordning nr. 1/2003, i henhold til artikel 261 TEUF. Denne kompetence giver Unionens retsinstanser beføjelse til ud over en simpel legalitetskontrol af sanktionen at anlægge deres egen vurdering i stedet for Kommissionens og derfor ophæve, nedsætte eller forhøje den pålagte bøde eller tvangsbøde (jf. dom af 8.12.2011, Chalkor mod Kommissionen, C-386/10 P, EU:C:2011:815, præmis 63 og den deri nævnte retspraksis).

76 Unionens retsinstanser er med henblik på at opfylde kravene til en fuld prøvelse som omhandlet i artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder hvad angår bøden under udøvelsen af de i artikel 261 TEUF og 263 TEUF fastsatte kompetencer forpligtede til at undersøge ethvert retligt eller faktisk klagepunkt, der har til formål at godtgøre, at bødens størrelse ikke er i overensstemmelse med overtrædelsens grovhed og dens varighed (jf. dom af 18.12.2014, Kommissionen mod Parker Hannifin Manufacturing og Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, præmis 75 og den deri nævnte retspraksis).

77 Udøvelsen af den fulde prøvelsesret svarer imidlertid ikke til en kontrol af egen drift, og proceduren er kontradiktorisk. Det er i princippet op til appellanten at gøre anbringender gældende til prøvelse af den anfægtede afgørelse og at fremlægge bevismateriale til støtte for disse anbringender (jf. dom af 18.12.2014, Kommissionen mod Parker Hannifin Manufacturing og Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, præmis 76 og den deri nævnte retspraksis).

78 Det skal i denne forbindelse fremhæves, at den manglende kontrol af hele den omtvistede afgørelse af egen drift ikke er i strid med princippet om effektiv domstolsprøvelse. Det er således ikke nødvendigt for at overholde dette princip, at Retten, der godt nok er forpligtet til at besvare de påberåbte anbringender og til at udøve en såvel retlig som faktisk kontrol, er forpligtet til af egen drift at foretage en ny og fuldstændig undersøgelse af sagen (jf. dom af 8.12.2011, Chalkor mod Kommissionen, C-386/10 P, EU:C:2011:815, præmis 66).

79 Endvidere fremgår det af Domstolens faste praksis, at Retten alene har kompetence til at efterprøve den måde, hvorpå Kommissionen i hvert enkelt tilfælde har vurderet grovheden af den ulovlige adfærd. Under en appelsag er formålet med Domstolens efterprøvelse dels at undersøge, i hvilket omfang Retten juridisk korrekt har taget hensyn til alle væsentlige faktorer ved vurderingen af grovheden af en given adfærd under hensyntagen til artikel 101 TEUF og artikel 23 i forordning nr. 1/2003, dels at undersøge, om Retten i tilstrækkelig grad har taget stilling til alle de argumenter, der er fremført til støtte for påstanden om bødenedsættelse. Grovheden af overtrædelser af EU-konkurrenceretten skal fastsættes på grundlag af en lang række elementer, der bl.a. omfatter omfanget af bødernes afskrækkende virkning, de særlige omstændigheder i sagen og dens kontekst, herunder de enkelte virksomheders adfærd og rolle ved gennemførelsen af kartellet, den fortjeneste, som virksomhederne har kunnet opnå herved, deres størrelse og værdien af de omhandlede varer samt den risiko, som overtrædelser af denne art indebærer for gennemførelsen af Unionens mål (jf. i denne retning dom af 11.7.2013, Team Relocations m.fl. mod Kommissionen, C-444/11 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2013:464, præmis 95, 99 og 100).

80 Det tilkommer endvidere ikke Domstolen, når den træffer afgørelse vedrørende retlige spørgsmål under en appelsag, af billighedsgrunde at omgøre det skøn, som Retten har udøvet under sin fulde prøvelsesret vedrørende størrelsen af de bøder, som pålægges virksomheder på grund af disses overtrædelse af EU-retten. Det er således kun i det omfang, at Domstolen måtte finde, at sanktionens størrelse ikke blot er upassende, men også så vidtgående, at den bliver uforholdsmæssig, at det skal

fastslås, at Retten begik en retlig fejl på grund af den upassende karakter af en bødes størrelse (jf. bl.a. dom af 30.5.2013, Quinn Barlo m.fl. mod Kommissionen, C-70/12 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2013:351, præmis 57 og den deri nævnte retspraksis).

81 Det er i lyset af denne retspraksis, at det tredje og det fjerde anbringende skal undersøges.

82 Det fremgår klart af denne retspraksis, at den fulde prøvelsesret for det første alene vedrører den pålagte sanktion og ikke hele den anfægtede afgørelse, og for det andet svarer hverken den fulde prøvelsesret eller legalitetskontrollen til en kontrol af egen drift, og disse kræver følgelig ikke, at Retten af egen drift foretager en fornyet, fuldstændig sagsoplysning uafhængigt af de af appellanten fremsatte klagepunkter.

83 Det skal i denne sag fastslås, at Retten i den appellerede doms præmis 335 ff. foretog en effektiv kontrol af bøden, at den besvarede appellantens forskellige argumenter, og at den i den nævnte doms præmis 397-402 traf afgørelse om påstandene om bødenedsættelse, hvorved den, i modsætning til hvad appellanten har gjort gældende, ikke blot kontrollerede dette beløbs lovlighed. Retten bemærkede navnlig i denne forbindelse i den appellerede doms præmis 384, at en koefficient på 15% for koefficienter for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløb« var mindstesatsen i betragtning af den pågældende overtrædelses særligt alvorlige karakter, og den fandt herefter i samme doms præmis 397-401, at ingen af de af sagsøgerne i første instans fremførte forhold i første instans begrundede en bødenedsættelse.

84 77 Hvad nærmere bestemt angår undersøgelsen af den foreholdte overtrædelses grovhed skal det fastslås, at Retten i den appellerede doms præmis 381 henviste til punkt 23 i retningslinjerne af 2006, hvori bestemmes: »Horisontale aftaler […] om prisfastsættelse, markedsdeling og begrænsning af produktionen, som normalt er hemmelige, betragtes på grund af deres art som de mest alvorlige konkurrencebegrænsninger, og i henhold til konkurrencepolitikken skal de straffes strengt. Den del af afsætningen, der tages i betragtning i forbindelse med sådanne overtrædelser, befinder sig derfor normalt på den øvre del af skalaen«. Retten anførte i den appellerede doms præmis 383 den begrundelse, som Kommissionen havde anført i 1211. betragtning til den omtvistede afgørelse, hvorefter den horisontale samordning af priser på grund af dens art var en af de mest skadelige konkurrencebegrænsninger, og at overtrædelsen var en samlet, vedvarende og kompleks overtrædelse, der omfattede seks medlemsstater og de tre undergrupper af produkter, inden den i den appellerede doms præmis 384 fastslog den pågældende overtrædelses særligt alvorlige karakter, som begrundede anvendelsen af en koefficient på 15% for overtrædelsens grovhed, og i den nævnte doms præmis 385 fastslog, at appellanten havde deltaget i en »central gruppe af virksomheder«, der havde gennemført den konstaterede overtrædelse.

85 Eftersom Retten herved tog hensyn til alle de relevante parametre med henblik på at efterprøve den foreholdte overtrædelses grovhed, og da den horisontale prissamordning og appellantens deltagelse heri i øvrigt var bevist, og eftersom Retten har besvaret appellantens argumenter desangående, begik den ikke en fejl og opfyldte sin forpligtelse til en effektiv domstolskontrol af den omtvistede afgørelse.

86 Hvad angår efterprøvelsen af den administrative procedures uforholdsmæssige varighed skal det bemærkes, at selv om Kommissionens tilsidesættelse af princippet om overholdelse af en rimelig frist kan begrunde en annullation af en afgørelse, som denne har truffet ved afslutningen af en administrativ procedure på grundlag af artikel 101 TEUF og 102 TEUF, hvis denne tilsidesættelse ligeledes indebærer en tilsidesættelse af den omhandlede virksomheds ret til forsvar, kan en sådan tilsidesættelse af princippet om overholdelse af en rimelig frist, selv hvis denne antages godtgjort, ikke medføre en nedsættelse af den pålagte bøde (jf. bl.a. domme af 9.6.2016, CEPSA mod Kommissionen, C-608/13 P, EU:C:2016:414, præmis 61, og PROAS mod Kommissionen, C-616/13 P, EU:C:2016:415, præmis 74 og den deri nævnte retspraksis). I den foreliggende sag er det, som det fremgår af denne

doms præmis 69, ubestridt, at appellanten med sit argument vedrørende Rettens urigtige vurdering af den administrative procedures uforholdsmæssige varighed udelukkende har tilsigtet at opnå en nedsættelse af den bøde, som selskabet blev pålagt.

87 Dette argument må derfor forkastes som uvirksomt, uden at det er fornødent at tage stilling til, om det er begrundet.

88 Hvad angår proportionaliteten af den pålagte bøde som sådan har appellanten ikke fremsat noget argument, der kan godtgøre, at den pålagte sanktions størrelse er upassende eller uforholdsmæssig. I denne forbindelse skal argumentet om, at bødens størrelse på 2,94 mio. EUR er uforholdsmæssig i forhold til den af kartellet omfattede omsætning på 5,2 mio. EUR, forkastes. Det er i denne sag nemlig ubestridt, at den bøde, som Villeroy & Boch og dets datterselskaber blev pålagt, blev nedsat, så den ikke oversteg 10% af disses samlede omsætning i det foregående regnskabsår, jf. artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003. Denne grænse sikrer således, at bødens størrelse ikke er uforholdsmæssig i forhold til virksomhedens størrelse, som denne fremgår af dens samlede omsætning (jf. i denne retning dom af 28.6.2005, Dansk Rørindustri m.fl. mod Kommissionen, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P – C-208/02 P og C-213/02 P, EU:C:2005:408, præmis 280-282).

89 Følgelig må det tredje og det fjerde anbringende forkastes som dels uvirksomme, dels ugrundede.

90 Da ingen af appellantens anbringender er taget til følge, skal appellen forkastes i sin helhed.

Sagens omkostninger

91 I henhold til artikel 184, stk. 2, i Domstolens procesreglement træffer Domstolen afgørelse om sagsomkostningerne, såfremt appellen forkastes. I henhold til procesreglementets artikel 138, stk. 1, der i medfør af samme reglements artikel 184, stk. 1, finder anvendelse i appelsager, pålægges det den tabende part at betale sagsomkostningerne, hvis der er nedlagt påstand herom. Da Kommissionen har nedlagt påstand om, at appellanten tilpligtes at betale sagens omkostninger, og appellanten har tabt sagen, bør appellanten pålægges at betale sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser udtaler og bestemmer Domstolen (Første Afdeling):

1) Appellen forkastes.

2) Villeroy & Boch Belgium SA betaler sagens omkostninger.

Underskrifter